

**УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА
ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

ЗВІТ

**про роботу управління охорони історичного середовища
у 2016 році**

2017 р.

Управління охорони історичного середовища (далі – УОІС), утворене для забезпечення правових, організаційних, соціальних та економічних відносин у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру історичного середовища міста.

Бачення

Управління охорони історичного середовища – координатор обачного оновлення та збереження історичної спадщини м. Львова.

Місія

Зберегти та відновити багатонаціональну культурну спадщину міста для наступних поколінь, забезпечити комфортне проживання мешканцям історичного міста.

Основні завдання управління

Основними завданнями управління є:

- забезпечення виконання Закону України «Про охорону культурної спадщини», інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини на відповідній території, згідно з наданими повноваженнями;
- забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження та організація відповідних охоронних заходів;
- організація розроблення відповідних концепцій та проектів щодо охорони культурної спадщини;
- підготовка пропозицій до програм соціально-економічного розвитку відповідної території і проектів місцевого бюджету та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади.

НАПРЯМКИ РОБОТИ УПРАВЛІННЯ

Збереження, реставрація та охорона пам'яток культурної спадщини

Організація охоронних заходів щодо пам'яток та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт.

Розгляд звернень юридичних і фізичних осіб та вжиття необхідних заходів.

Укладання охоронних договорів та попередніх договорів про укладення в майбутньому охоронного договору на пам'ятки у межах повноважень, делегованих органом охорони культурної спадщини вищого рівня.

Забезпечення у встановленому порядку виготовлення, встановлення охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їх територій.

Здійснення просвітницької роботи з власниками та користувачами пам'яток.

Вживання заходів щодо запобігання самовільних робіт на пам'ятках.

Підготовка пропозицій та проектів документів щодо проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування об'єктів культурної спадщини, відповідного використання пам'яток та подання їх на розгляд органу виконавчої влади.

Надання висновків

Надання висновків щодо:

- програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на пам'ятках місцевого значення, історико-культурних заповідних територіях та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичному ареалі міста, а також програм та проектів, реалізація яких може позначитися на стані об'єктів культурної спадщини;
- відчуження або передачі пам'яток місцевого значення їх власникам чи уповноваженими ними органами іншими особами у володіння, користування або управління;
- проектів розташування вивісок, реклами та малих архітектурних форм і літніх майданчиків в межах історичного ареалу міста.

Надання інформації юридичним та фізичним особам

Забезпечення юридичним та фізичним особам доступу до інформації про наявність об'єктів у переліках (списках) пам'яток архітектури, містобудування, історії, монументального мистецтва, археології, садово-паркового мистецтва.

Надання інформації щодо програм і проектів у зонах охорони пам'яток та історичному ареалі міста.

Інформування органів охорони культурної спадщини вищого рівня про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження пам'яток.

Виконання функції замовника

Виконання функції замовника на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурної спадщини та інші заходи щодо оновлення об'єктів культурної спадщини.

Здійснення міжнародних відносин

Здійснення міжнародних відносин у галузі охорони та використання об'єктів культурної спадщини відповідно до чинного законодавства. Впровадження та супровід міжнародних проектів.

Розвиток та перспективне планування в галузі охорони культурної спадщини

Організація розроблення відповідних концепцій та проектів охорони культурної спадщини.

Підготовка матеріалів та подання пропозицій на розгляд міському голові, виконавчому комітету та на затвердження раді, перспективних та поточних заходів (проектів) з охорони і використання пам'яток та регенерації історичного середовища.

Популяризація справи охорони культурної спадщини

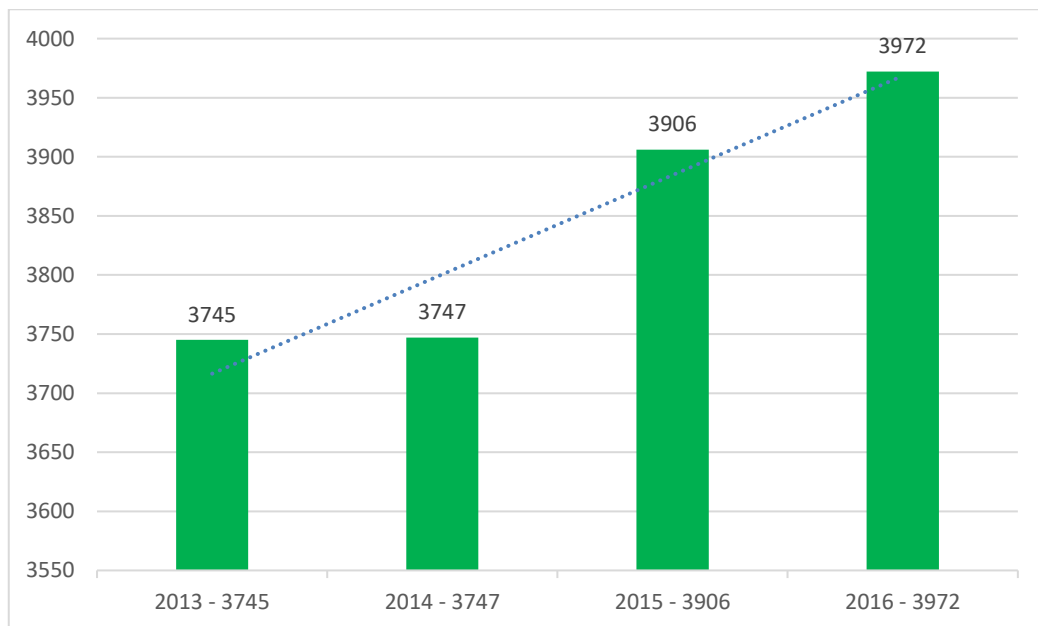
Популяризація справи охорони культурної спадщини, організація науково-методичної, експозиційно-виставкової та видавничої діяльності у цій сфері.

ВИКОНАННЯ УПРАВЛІННЯМ РОБІТ, ПРОЕКТІВ, ЗАВДАНЬ У 2015 РОЦІ

Опрацювання звернень фізичних та юридичних осіб

За звітній період опрацьовано **3828** звернень, заяв і документів.

Діаграма 1. Динаміка надходження в управління звернень, заяв та документів у 2013-2016 рр.

За результатом розгляду окремих категорій звернень:

- підготовлено **466** висновки щодо проектної документації на проведення ремонтно-реставраційних робіт;
- надано **70** висновків щодо містобудівних та історико-містобудівних обґрунтувань на будівництво, реконструкцію споруд в межах історичного ареалу міста;
- розглянуто та затверджено **28** реставраційних завдань;

- розглянуто **432** проекти на встановлення вивісок та надано відповідні висновки;
- розглянуто **98** проектів розміщення літніх майданчиків біля стаціонарних закладів ресторанного господарства (у т. ч. проекти на встановлення малих архітектурних форм) та надано відповідні висновки;
- надано **81** довідок про коефіцієнт культурної цінності пам'яток культурної спадщини.

Забезпечення охорони об'єктів культурної спадщини

Укладено **57** охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини (їх частини) з власниками (користувачами) пам'яток та укладено **54** попередні договори про укладення в майбутньому охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини (їх частини) з користувачами (орендарями) пам'яток архітектури.

Складено **21** протокол про адміністративне правопорушення у сфері охорони культурної спадщини та сформовано адміністративні справи. Внаслідок накладання штрафних санкцій до міського бюджету надійшло близько **6 800** грн.

Подано **15** звернень до правоохоронних органів та установ стосовно вжиття заходів по проведенню самовільних робіт на пам'ятках.

Участь в роботі комісій, робочих груп, секторів, консультативних рад

Працівники управління брали участь у роботі:

- міжвідомчих комісій при районній адміністрації Галицького, Личаківського та Франківського районів;
- комісії з видачі паспортів на встановлення відкритих літніх майданчиків у м. Львові біля об'єктів ресторанного господарства для здійснення підприємницької діяльності;
- робочої групи з попереднього розгляду документів для розміщення реклами та погодження проектів вивісок;
- комісії з підготовки пропозицій для надання в оренду майна територіальної громади м. Львова;
- секторі погодження інженерних мереж Львова,
- комісії з визначення коефіцієнтів культурної цінності будинків - пам'яток архітектури, історії.

При управлінні охорони історичного середовища Львівської міської ради працювала науково-консультативна рада, яка складається з провідних науковців в галузі реставрації та збереження культурної спадщини, представників громадських організацій (Спілки архітекторів, Благодійного фонду «Збереження історико-архітектурної спадщини міста Львова»), членів ІКОМОС. Всі важливі питання щодо збереження об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, проекти нового

будівництва чи важливих реставраційних робіт розглядались на засіданнях науково-консультативної ради. У 2015 році проведено **8** засідань науково-консультативної ради, на яких розглянуто **43** питання стосовно збереження культурної спадщини м. Львова.

На виконання розпорядження міського голови від 16.06.2011 р. № 257 (з змінами від 04.02.2015 № 17) діяла робоча група для координації, супроводу та моніторингу реалізації Інтегрованої концепції розвитку центральної частини м. Львова, координацію роботи якої організовувало управління. Організовано та проведено шість зустрічей робочої (21.01.2016, 17.03.2016, 19.05.2016, 01.07.2016, 22.09.2016, 25.10.2016), а також ряд робочих зустрічей груп експертів в окремих галузях для вирішення різних питань щодо реалізації та супроводу проектів Інтегрованої концепції розвитку центральної частини м. Львова, що є складовою частиною стратегічного плану розвитку.

Залучення громадськості до програм та проектів на території історичного ареалу міста

Проводилась робота з мешканцями щодо участі у Програмах оновлення та проведення ремонтно-реставраційних робіт балконів, внутрішніх двориків, сходових кліток, вікон та брам.

Співпраця (консультативні та робочі зустрічі) з районними адміністраціями міста та працівниками Львівських комунальних підприємств з питань охорони культурної спадщини міста. В рамках окремих зустрічей проведено обстеження фасадів пам'яток, двориків, консультації працівників Львівських комунальних підприємств щодо правил проведення ремонту будинків в історичному ареалі міста, дотримання вимог пам'яткоохоронного законодавства та порядку організації роботи щодо усунення самовільних змін на пам'ятках. Надавались консультації про проведення інвентаризації і відслідковування можливих змін на пам'ятках при здійсненні нагляду працівниками ЛКП за станом благоустрою, відомчого і приватного житлового фонду.

Працівниками управління постійно надавались фізичним та юридичним особам консультації з питань збереження та реставрації об'єктів культурної спадщини, у т. ч. у рамках проведення заходу «Майстерня міста» та під час проведення тематичних зустрічей і семінарів.

На особистому прийомі начальника управління розглянуто та прийнято рішення щодо вирішення **70** звернень фізичних та юридичних осіб. Проведено **17** прес-конференцій, **15** радіо - та телеефірів, надано **247** коментарів для ЗМІ.

Управлінням підготовлено проект рішення виконавчого комітету Львівської міської ради від 24.05.2016 р. № 381 «Про встановлення альтанок для проведення заходу «Майстерня міста». У рамках «Майстерні міста» управління координувало проекти спрямовані на

збереження та популяризацію культурної спадщини міста, усвідомлення цінності та збереження історичного житлового фонду, активного використання громадського простору, залучення мешканців до розвитку міста, а саме:

- презентація проекту і фотовиставки «Імена Львівських вілл» (проведено екскурсії львівськими віллами, майстер-класи для дітей, розповсюдження листівок),
- представлення проекту «Цифрові методи збереження спадщини доступні кожному» (можливості використання сучасних методів збереження пам'яток за допомогою фотокамери);
- «Дворик в ратуші» (створення концептуальних рішень щодо використання простору дворика Ратуші);
- «Розмалуй своє місто» (спрямований на порятунок Бернардинського саду як громадського простору, відновлення території скверу як зони відпочинку та проведення культурно-мистецьких заходів, під час заходу було відновлено занедбану територію скверу та розфарбовано арт-об'єкти);
- «Музеї і Міста: включено/виключено» (Музей Ідей спільно з Музеєм Міста презентує проект, який мав би сприяти музеям віднайти свою роль в публічному просторі міста).

У співпраці з проектом «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова» та Галицькою районною адміністрацією організовано залучення громадськості до оновлення внутрішніх двориків. Було проведено конкурс благоустрою внутрішніх дворів «Наш дворик – це ми». Проведено ряд зустрічей з мешканцями для збору побажань, які стали основою ескізних проектів оновлення дворів.

Також проведено семінар для львівських архітекторів з опису стану будинків на вул. Рутковича 10, 12. Було детально оглянуто горище, підвали, сходові клітки. Архітектори спробували з'ясувати причини пошкоджень будівель. Мешканці отримали звіт щодо стану будинків та список першочергових заходів, які необхідно провести.

Участь у реалізації програм

соціально-економічного та культурного розвитку міста

Управління брало участь у реалізації наступних програм:

- Комплексної стратегії розвитку Львова 2012-2025 рр.;
- Інтегрованої концепції розвитку центральної частини Львова, яка затверджена ухвалою Львівської міської ради № 429 від 21.04.2011 р. «Про затвердження Інтегрованої концепції розвитку центральної частини Львова»;
- Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Львова на 2014-2016 роки, яка затверджена ухвалою Львівської міської ради від 10.04.2014 № 3199 «Про затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Львова на 2014-

2016 роки».

Для реалізації даних програм управління виконувало функції замовника на розроблення проектно-кошторисної документації та проведення ремонтно-реставраційних робіт пам'яток архітектури, містобудування, історії, монументального мистецтва.

На замовлення управління розроблена проектно-кошторисна документація (ПКД) на такі об'єкти:

- Реставраційно-ремонтні роботи пам'ятки архітектури ХХ ст. (охоронний № 391) будинку страхового товариства "Дністер" на вул. Руській, 20 у м. Львові (1-а міська поліклініка);
- Реставрація даху будівлі на вул. Університетській, 1;
- Реставрація скульптурної групи "Ощадність" на будинку-пам'ятці архітектури на просп. Свободи, 15;
- Влаштування гідроізоляції церкви св. Параскеви П'ятниці (назва згідно з постановою КМУ від 24.08.1963 № 970 - Парасківська церква) коригування);
- Реставрація та консервація руїн Високого Замку;
- Реставрація муру костелу св. Лазаря на вул. М. Коперника, 27;
- Реставрація фасадів та даху будинку на вул. Т. Шевченка, 4;
- Ремонтно-реставраційні роботи даху будівлі театру на вул. Лесі Українки, 1;
- Ремонтно-реставраційні роботи фасаду будинку № 26 на вул. Листопадового Чину;
- Реставраційно-ремонтні роботи будівлі шпиталю ім. Митрополита Андрея Шептицького на вул. Є. Озаркевича, 4;
- Реставраційно-ремонтні роботи даху та куполу будинку-пам'ятки архітектури на пл. А. Міцкевича, 6/7;
- Реставрація балконів будинку-пам'ятки архітектури на вул. Генерала Т. Чупринки, 52;
- Ремонтно-реставраційні роботи храму св. Миколая на вул. Б. Хмельницького, 28 (Миколаївська церква);
- Ремонтно-реставраційні роботи Костелу Домініканів з келіями (костьол Домініканців з келіями) на пл. Музейній, 3;
- Ремонтно-реставраційні роботи костелу Єзуїтів на вул. Театральній, 11 у м. Львові (коригування кошторису);
- Ремонтно-реставраційні роботи фасадів будинку № 29 на вул. І. Федорова у м. Львові;
- Ремонтно-реставраційні роботи фасадів будинку № 3 на вул. Арсенальській у м. Львові;
- Реставрація фасадів та даху будинку на вул. П. Саксаганського, 11;
- «Реставраційно-ремонтні роботи храму Святої Трійці на вул. Тершаковців, 1-а»;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Листопадового Чину, 10 у м. Львові;

- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. І. Франка, 90 у м. Львові;
- Реставрація балкону у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Пекарській, 40 у м. Львові;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Рутковича, 12 у м. Львові;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Рутковича, 10 у м. Львові;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Городоцькій, 61 у м. Львові;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Менделєєва, 5;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Павлова, 1;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Павлова, 2;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Зеленій, 6 (вул. Шота Руставелі, 2);
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. ген. Чупринки, 4;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. К. Левицького, 16;
- Реставрація балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. І.Франка, 55;
- Ремонтно-реставраційні роботи вікон Ратуші на пл. Ринок, 1;
- Реставрація криниці з левами на вул. М. Коперника;
- Ремонтно-реставраційні роботи будинку-пам'ятки архітектури на вул. І. Франка, 25;
- Реставрація фасадів будинку – пам'ятки архітектури на вул. Б. Хмельницького, 15;
- Ремонтно-реставраційні роботи фасадів будинку на вул. Підвальній, 9 у м. Львові;
- Реставрація фасаду будинку-пам'ятки архітектури на вул. М.Грушевського, 5 у м. Львові;
- Реставрація вітражів церкви Преображення Господнього на вул. Краківській, 21.

На основі розробленої ПКД **розпочато** ремонтно-реставраційні роботи на наступних об'єктах, де управління виконувало функції замовника, а саме:

- «Ремонтно-реставраційні роботи пам'ятки архітектури національного значення 1607 р. (ох. № 350) Костел Непорочного зачаття Монастиря с.с. Кларисок ("Музей Пінзеля") м. Львів вул. Личаківська, 2»;

- Реставрацію куполу корпусу пологового відділення комунальної 3-ї міської клінічної лікарні на вул. Раппопорта, 8 у м. Львові;
- Реставрацію фасадів будинку № 10 на вул. Лесі Українки;
- Реставрацію скульптурної групи "Ощадність" на будинку-пам'ятці архітектури на просп. Свободи, 15;
- Реставрацію балкону у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Вірменській, 13;
- Реставрацію балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. П. Дорошенка, 15;
- Реставрацію балконів у будинку пам'ятці архітектури на вул. Князя Романа, 4 у м. Львові;
- Реставрацію фасаду будинку-пам'ятки архітектури на вул. Староєврейській, 36 (вул. Братів Рогатинців, 39);
- Реставрацію муру костелу св. Лазаря на вул. М. Коперника, 27;
- Ремонтно-реставраційні роботи фасаду будинку № 26 на вул. Листопадового Чину;
- Ремонтно-реставраційні роботи костелу Єзуїтів на вул. Театральній, 11 у м. Львові;
- Ремонтно-реставраційні роботи фасадів будинку № 3 на вул. Арсенальській у м. Львові;
- Реставрацію балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Рутковича, 12 у м. Львові;
- Реставрацію вітражів церкви Преображення Господнього на вул. Краківській, 21;
- Капітальний ремонт фасадів будинку № 5 на вул. Арсенальській у м. Львові.
- Капітальний ремонт території площі Митної;
- Капітальний ремонт балконів житлових будинків на: вул. Торговій, 11, вул. Рутковича, 6, вул. Рутковича, 4.
- Продовжуються ремонтно-реставраційні роботи фасадів та даху пам'ятки архітектури XVII ст. - "Музей Пінзеля" у м. Львові;
- Продовжуються ремонтно-реставраційні роботи пам'ятки архітектури початку XX ст. будинку № 17-19 на просп. Т. Шевченка (реставрація дверей, стінових панелей та гардеробних шаф коридору третього поверху обласної прокуратури);
- Продовжується реставрація фасадів будинку на вул. Краківській, 34;
- Продовжується реставрація фасадів будинку на вул. С. Крушельницької, 23;

На основі розробленої ПКД **виконано** ремонтно-реставраційні роботи на наступних об'єктах, де управління виконувало функції замовника, а саме:

- Завершено реставрацію балконів будинку пам'ятки архітектури на пл. Соборній, 7;

- Завершено реставрацію балкону у будинку – пам'ятці архітектури на вул. Курбаса, 8 у м. Львові;
- Завершено реставрацію балконів будинку-пам'ятки архітектури на вул. Дорошенка, 29 у м. Львові;
- Проведено реставрацію балконів у житловому будинку-пам'ятці архітектури місцевого значення на вул. Л. Мартовича, 7;
- Завершено капітальний ремонт території між будинками № 35 на вул. Староєврейській та № 3 на вул. Арсенальській.
- Завершено реставрацію і консервацію руїн синагоги Турей Загав (Золота Роза);
- Завершено реставрацію фасаду будинку – пам'ятки архітектури на пл. Ринок, 18;
- Проведено впорядкування території подвір'я Вірменського Собору з колоною Св. Христофора;
- Виконано роботи з заміни загальносправної каналізації та водопроводу в подвір'ї Вірменського Собору;
- Виконано реставрацію даху будівлі на вул. Університетській, 1;
- Виконано ремонтно-реставраційні роботи фасадів будинку № 29 на вул. І. Федорова у м. Львові;
- Виконано реставрацію балкону у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Пекарській, 40 у м. Львові;
- Виконано реставрацію балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. Рутковича, 10 у м. Львові;
- Виконано реставрацію балконів у будинку-пам'ятці архітектури на вул. І.Франка, 55.
- Виконано капітальний ремонт балконів житлових будинків: на вул. П. Дорошенка, 35, вул. О.Герцена, 4, вул. В.Короленка, 17, вул. Ш. Шолом-Алейхема, 9, вул. Парковій, 4.

У рамках спільного українсько-німецького проекту «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова» проведено реставрацію **102** вікон та **16** брам.

У 2016 році проведено реставрацію і капітальний ремонт **26** балконів на **9** житлових та **1** адміністративному будинках міста. Розпочато реставрацію та капітальний ремонт **22** балконів головних фасадів на **7** житлових будинках, роботи будуть завершені у 2017 р. На замовлення управління розроблено проектно-кошторисну документацію на капітальний ремонт та реставрацію 42 балконів на 10 будинках міста.

Графіки щодо фінансування реставраційних робіт на пам'ятках та робіт на об'єктах культурної спадщини міста, а також графіки щодо виконання робіт та виготовлення ПКД на реставрацію та капітальний ремонт балконів і фасадів будинків додаються (додатки №1, №2, №3).

Працівниками управління здійснювався супровід ремонтно-реставраційних робіт, які виконувались на замовлення виконавчих органів місцевого самоврядування.

Міжнародна співпраця у галузі охорони і використання об'єктів культурної спадщини

Продовжувалась реалізація українсько-німецького проекту «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини м. Львова» (GIZ та управління охорони історичного середовища).

У рамках Проекту діяв ряд програм спільного фінансування реставраційних та ремонтних робіт, метою яких було залучення мешканців історичної частини міста до процесів збереження історичних елементів будівель, а також оновлення та покращення свого життєвого простору.

У 2016 році діяли такі програми:

- Програма реставрації історичних вікон та вхідних дверей: за 2016 р. проведено реставрацію 102 вікон та 16 брам (втілюється спільно з управлінням охорони історичного середовища та КУ Інститут міста).
- Програма співфінансування реставрації балконів: завершено реставрацію та капітальний ремонт балконів головних фасадів на таких об'єктах: вул. Дорошенка, 29 (4 балкони); вул. Курбаса, 8 (1 балкон); вул. Короленка, 17 (2 балкони), вул. Дорошенка, 35 (1 балкон), вул. Шолом-Алейхема, 9 (2 балкони). Проведено реставрацію 10 балконів. Розпочато реставрацію балконів на вул. Дорошенка, 15 (7 балконів), вул. Вірменська, 13 (1 балкон з скульптурами). (координатором та замовником робіт є управління охорони історичного середовища).
- Програма співфінансування з поточного ремонту (впорядкування) внутрішніх дворів: у 2016 р. завершено роботи з впорядкування двору вул. Шопена, 3 - вул. Лепкого, 7. Проведено роботи із покращання трьох дворів за адресами: вул. Ф. Ліста, 6, вул. Бр. Рогатинців, 28. Розпочато роботи з впорядкування двору на вул. Фредра, 6, вул. Театральній, 7 (завершення заплановано на 2017 р.). (організатор конкурсу управління охорони історичного середовища, втілюється спільно з КУ Інститут міста та Галицькою районною адміністрацією).
- Програма спільного фінансування реставрації сходових кліток: у 2016 році розпочато реставрацію сходової клітки на просп. Свободи, 33 (проект реалізовується спільно з районною адміністрацією, супровід робіт здійснює управління охорони історичного середовища).

Німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ у рамках діяльності проекту «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини м. Львова» надало на реставрацію та оновлення пам'яток міста фінансову допомогу у розмірі **5 522, 817** тис. грн.

У рамках проекту «Спільна спадщина», за кошти Міністерства культури та національної спадщини Польщі, проведено роботи з збереження історико-культурної спадщини м. Львова, зокрема:

Реалізовано черговий (9-й етап) спільних професійних, комплексних ремонтних і реставраційних робіт на Личаківському цвинтарі, а саме оновлення могил і надгробків (12 об'єктів) та інвентаризація поховань (перелік об'єктів у додатку № 4).

Виконано реставрацію вітражу та черговий етап консерваційних робіт у Латинському кафедральному соборі Успіння Пресвятої Діви Марії на пл. Катедральній, 1.

У інтер'єрі Вірменського кафедрального собору Успіння Пресвятої Богородиці на вул. Вірменській, 7 був проведений 10-й етап консерваційних робіт настінної поліхромії Яна Генріка Розена.

Завершено реставрацію та консервацію колони Св. Христофора у подвір'ї Вірменського кафедрального собору Успіння Пресвятої Богородиці на вул. Вірменській, 7.

У костелі св. Антонія на вул. Личаківській, 49а виконано другий етап відновлювальних робіт головного вітаря.

У Костелі Петра і Павла ордену оо. Єзуїтів на вул. Театральній, 11 у м. Львові проведено черговий (4-й) етап консервативних робіт для захисту стінопису.

Реставровано пам'ятник Бартошу Гловацькому у Личаківському парку.

За кошти Міністерства культури та національної спадщини республіки Польщі, у рамках проекту «Спільна спадщина», виконано робіт на суму 8 млн. 633 тис. 570 грн. (розрахунок, згідно з курсом 6.78 (1 273 388,00 zł) .

Популяризації справи охорони культурної спадщини та обмін досвідом

Для відродження і продовження традиції історичних ремесел, експерти спільного українсько-німецького проекту «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини м. Львова» провели семінари з підвищення кваліфікації у галузі реставрації для майстрів різних ремесел: столярів, каменярів, малярів, штукатурів, ковалів тощо, до яких було залучено управління охорони історичного середовища. Впродовж року проведено ряд семінарів, зокрема:

- Семінар зі складання кошторисних обрахунків вартості реставраційних робіт для столярів-реставраторів (червень 2016) (1 день, 7 учасників).
- Заключний етап практичного семінару з дослідження комплексу архітектурних компонентів встановлення мистецької та стильової цінності, зокрема оцінки пошкоджень та створення концепції реставрації металевих деталей будинку страхового товариства

«Дністер» на вул. Руській, 20. Заключний етап полягав у виконанні реставрації металевих елементів даної будівлі.

- 6-ий блок тренінгу з покращення надання послуг комунальним підприємствами (колишніми житлово-експлуатаційними конторами), який складається із 7 блоків. Метою тренінгу є перекваліфікація ЛКП на управительські фірми згідно із новим Законом Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку. Семінар проводився для 3 модельних ЛКП. (березень 2016) (1 день, 15 учасників).
- Практичний семінар із виготовлення екологічних фарб для дерев'яних виробів на основі історичних рецептів у співпраці із урбаністичною бібліотекою. Видано флаєр з рецептами та порадами (3 дні, 6 учасників).
- У співпраці з Фондом ім.Ебергарта Шьока проведено тренінг для каменярів з реставрації кам'яного цоколю будинку № 12 на вул. Театральній (10 днів, 15 учасників з Німеччини та Львова).
- Практичний семінар з реставрації та відновлення металевої огорожі балкону на пл. Князя Я.Осмомисла, 5 для студентів Національної академії прикладного мистецтва.
- З метою створення у Львові кола кваліфікованих модераторів для проведення громадських обговорень / слухань / зустрічей з різних питань, що стосуються оновлення та розвитку міста продовжено тренінги для громадських модераторів.
- Проведено серію семінарів для мешканців центральної частини міста Львова з метою підтримки створення ОСББ та роз'яснення певних аспектів в процесі переймання відповідальності за свої будинки в центральній частині Львова. Семінари організуються у співпраці з Львівською міською радою та громадськими організаціями (7 одноденних заходів, по 40 учасників).

Обмін досвідом у галузі охорони культурної спадщини та інтегрованого розвитку міста.

Починаючи з 2012 року у Львові щорічно, впродовж червня, проводяться заходи з залучення мешканців до розвитку міста, усвідомлення та активного використання міського простору, розуміння цінності історичного житлового фонду, збереження історичної спадщини та житлової функції в середмісті. Такі заходи проводяться під гаслом «Майстерня міста». Впродовж червня у рамках «Майстерні міста» управлінням було організовано ряд заходів, зокрема:

- презентація проекту і фотовиставки «Імена Львівських вілл» (проведено екскурсії львівськими віллами, майстер-класи для дітей, розповсюдження листівок),

- представлення проекту «Цифрові методи збереження спадщини доступні кожному» (можливості використання сучасних методів збереження пам'яток за допомогою фотокамери);
- «Дворик в ратуші» (створення концептуальних рішень щодо використання простору дворика Ратуші);
- «Розмалюй своє місто» (спрямований на порятунок Бернардинського саду як громадського простору, відновлення території скверу як зони відпочинку та проведення культурно-мистецьких заходів, під час заходу було відновлено занедбану територію скверу та розфарбовано арт-об'єкти);
- «Музеї і Міста: включено/виключено» (Музей Ідей спільно з Музеєм Міста презентує проект, який мав би сприяти музеям віднайти свою роль в публічному просторі міста).

З 17 по 23 квітня в рамках проекту "Право на місто" у Львові відбувся Тиждень охорони пам'яток, що складався з низки заходів, спрямованих на налагодження суспільного діалогу та напрацювання дієвих механізмів охорони пам'яток та оновлення міста. В рамках проекту також проведено семінар "Законодавче регулювання охорони пам'яток". В семінарі взяли участь представники органів охорони культурної спадщини з 10 великих міст.

Співорганізація та участь у серії лекцій, дискусій та бесід під спільною назвою "Єврейські дні у Ратуші: спільна спадщина та відповідальність", під час яких дослідники та практики з України, Польщі, Сполучених Штатів Америки розказали про історію та культуру євреїв у Львові, в Галичині, в Україні і загалом - у Східній Європі.

У вересні Львівською міською радою проведено Дні європейської спадщини у м. Львові. Заходи проводились у співпраці з проектом «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини м. Львова». Цьогорічна тематика стосувалася садово-паркового господарства Львова та його історичного значення у житті міста та можливостей майбутньої модернізації. Поряд з великою кількістю тематичних екскурсій парками міста була розкрита тематика озеленення фасадів та декорування фасадів рослинними елементами. Особливий наголос було зроблене на важливість озеленення міста та його взаємодії з мешканцями. В рамках Днів європейської спадщини відбулося близько 40 різноманітних заходів, серед яких розповіді від відомих знавців парків у Львові, велоекскурсія, тематичний квест «Тротуарні історії» і багато іншого.

В рамках поширення досвіду Львова в галузі інтегрованого розвитку міста на національному рівні 3-4 листопада 2016 року у м. Ужгороді було організовано 4-ту Академію інтегрованого розвитку міст, до роботи якої були залучені члени робочої групи. Головною темою Академії 2016 року стала «Культура та культурна спадщина як мотор

розвитку міст». У цьогорічній Академії участь взяли представники 27 міст України. Поряд із конкретними пропозиціями щодо інтегрованого розвитку середмістя Ужгороду були зібрані ідеї, пропозиції та вимоги представників міст. Ці 8 тез можуть служити Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України як орієнтир для подальшої роботи над законодавчою та нормативною базою у галузі інтегрованого розвитку міст. Управління охорони історичного середовища презентувало одну з центральних доповідей Академії. Представники управління взяли безпосередню участь у координації та роботі робочих груп.

Участь у зустрічах щодо впровадження у Львові пілотного проекту «Вулиця для всіх».

Участь у спільному планувальному семінарі із узгодження діяльності проектів «Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова» та «Інтегрований розвиток міст в Україні» в сфері розвитку міста.

Участь у виставці «Модернізм у Львові» м. Вроцлав, Республіка Польща.

Участь у Першій українсько-німецька конференції з розвитку міст «Можливості інтегрованого розвитку міст з метою підтримки сталого розвитку України».

Співпраця з органами охорони культурної спадщини вищого рівня

У листопаді 2016 року, через Міністерство закордонних справ України, у відповідь на рішення 39СОМ 7В.84 Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (прийняте на 39-ій сесії ЮНЕСКО, м. Бонн, Німеччина, 28.06-08.07.2015 р.), у центр Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО подано звіт про виконання робіт у 2015-2016 роках, які проводились на території об'єкта Всесвітньої Спадщини С 865 «Львів – Ансамбль історичного центру (Україна)» (попунктно).

Участь у засіданнях Національної комісії України у справах ЮНЕСКО.

Подано пропозиції Львівської міської ради для включення їх до чергового номера інформаційного бюлетеня Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. Опубліковано статті на такі теми: «Майстерня міста» у Львові. Простір для ідей», «Програма реставрації вхідних дверей та вікон історичних будинків у Львові», «Спільна відповідальність: як Львів вшановує єврейську історію міста», «Впорядкування території та реставрація колони св. Христофора у подвір'ї Вірменського собору в місті Львові».

Інформування Центру Всесвітньої Спадщини ЮНЕСКО про реалізацію важливих проектів на території об'єкта, внесеного до Списку Всесвітньої Спадщини ЮНЕСКО.

Подання на розгляд у Міністерство культури України проектних документів щодо виконання реставраційних робіт на пам'ятках національного значення.

Подання у Державну архітектурно-будівельну інспекцію України документів для отримання дозволів на виконання робіт.

Представлення Львова на конференції міст Світової Спадщини ЮНЕСКО Центральної та Східної Європи, яка відбулась 21-24 листопада у м. Замость, Польща.

Фінансові показники управління у 2016 році

Витрати загального фонду по управлінню (поточні видатки) склали - **2 164,3** тис. грн.

Витрати спеціального фонду (бюджету розвитку міського бюджету м. Львова) по управлінню (інші видатки) склали - **18 342,1** тис. грн.

У 2016 році управління, виконуючи функцію замовника, здійснило фінансування проектів на суму **18 342,1** тис. грн.

- «Збереження, розвиток, реконструкція та реставрація пам'яток історії та культури» (КФК 150201) на суму **12265,41** тис. грн.

Судова практика

Взято участь у розгляді **52** судових справ. Працівником управління проводилась робота щодо представлення інтересів управління у всіх судах загальної юрисдикції.

Управління представляє інтереси громади м. Львова щодо захисту пам'яток культурної спадщини.

Проблемні фактори в роботі управління

Відсутність планового фінансування з державного бюджету України ремонтно-реставраційних робіт пам'яток національного та місцевого значення.

Відсутність достатніх повноважень для виконання поставлених законом України «Про охорону культурної спадщини» та визначених положенням про управління завдань в частині забезпечення збереження культурної спадщини міста.

У зв'язку з великою кількістю судових справ, у яких управління залучене як третя сторона, та необхідністю подавати позови від управління за неналежне використання пам'яток, відсутня достатня кількість юристів.

У зв'язку з збільшенням об'ємів робіт щодо проведення реставраційних і консерваційних робіт на пам'ятках, об'єктах культурної спадщини міста, та насамперед, з метою здійснення першочергових реставраційних робіт для збереження цінних елементів скульптури управління потребує створення відділу для виконання функцій замовника.

**Основні завдання управління на 2017 рік.
Проекти, які будуть здійснюватись у 2017 році для збереження
об'єктів культурної спадщини**

1. У рамках реалізації заходів Комплексної стратегії м. Львова 2012-2025 р. р., Інтегрованої концепції розвитку центральної частини Львова, розділи «Культурна спадщина та житлове господарство», «Громадський простір» і на виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Львова, за напрямком «Культурна спадщина» планується:

- виконання програми щодо реставрації окремих елементів пам'яток, розпочатих у 2016 році: вікон, брам, балконів, дахів, скульптур, фасадів, вітражів.
- виконання програми щодо впорядкування територій пам'яток, розпочатих у 2016 році: внутрішніх дворів, прилеглих територій, історичних площ.
- виконання програми щодо реставрації пам'яток архітектури та містобудування, історії: храмів, адміністративних будинків, житлових будинків.
- виконання програми щодо реставрації пам'яток історії, монументального мистецтва на території Личаківського цвинтаря: надгробків, скульптур.

2. Проведення інформаційно-просвітницької роботи з власниками та користувачами пам'яток.

3. Залучення позабюджетних коштів на виконання ремонтно-реставраційних робіт.

4. Виконання функції замовника з проведення робіт консервації та реставрації об'єктів культурної спадщини м. Львова.

**Робота підпорядкованих управлінню структурних підрозділів
ЛКП «Археологічно-архітектурна служба м. Львова» та
ЛКП «Музей «Личаківський цвинтар»**

ЛКП «Археологічно-архітектурна служба м. Львова»

У звітному періоді чистий дохід від надання послуг юридичним і фізичним особам склав **722 000 тис. грн.**

На замовлення юридичних і фізичних осіб ЛКП «ААС» у 2016 році виготовило:

40 актів технічного стану пам'яток культурної спадщини;

19 паспортів пам'яток архітектури;

15 історико-містобудівних об'єктів;

проектно-кошторисну документацію (робочі проекти) на **8** об'єктів;

2 реставраційних завдання;

2 ескізних проекти;

2 ескізи намірів забудови;
 проведено авторський нагляд за реставрацією 4 об'єктів культурної спадщини.

ЛКП «Музей «Личаківський цвинтар»

За 2016 рік загальний дохід, отриманий музеєм від надання послуг населенню склав - 6943,7 тис.грн., ріст загального доходу - 10 %. З історико-культурним надбанням музею ознайомилось 189833 осіб.

За звітний період з метою збереження культурної спадщини було виконано наступні роботи з благоустрою та впорядкування території музею:

- **ремонт, реставрація пам'ятників та гробниць (за кошти від господарської діяльності ЛКП «Музей «Личаківський цвинтар»):**
 - гробниця родини Шухевичів, в якій поховані Шухевич Володимир – дідусь генерала УПА Романа Шухевича, етнограф, колекціонер, педагог та Шухевич Герміна (з дому Любович) – відома громадська діячка, ініціаторка створення і співзасновниця перших українських жіночих товариств у Львові (поле №59);
 - надгробок Петрушевича Лева – адвоката, члена урядів УНР та ЗУНР, племінника Євгена Петрушевича (поле 73);
 - надгробок Гнатюка Володимира – етнографа, фольклориста, мовознавця, соціолога, історика української літератури (поле №5);
 - гробниця родини Лепких, в якій похований о. Лепкий Онуфрій, професор гімназії, мовознавець, крилошанин, дядько Богдана Лепкого (поле №19);
 - надгробок Крушинського Івана – професора гімназії у Львові, брата Юлії Крушинської – дружини М.Шашкевича (поле №13);
 - надгробок Гавришкевича Сильвестра – архітектора, будівничого, радника будівельного департаменту Галицького намісництва (поле №75);
 - надгробок Кивелюка Івана – громадського і політичного діяча, багаторічного голови «Просвіти» (поле №5);
 - надгробок Гребеняка Володимира – археолога, антрополога, студента Львівського університету (поле №82);
 - гробниця Кузьмів, в якій похований Мельник Микола – ботанік-педагог, дійсний член НТШ та Кузьма Григорій – радник двору (поле №3);
 - надгробок Чипчара Ярослава – магістра права (поле №5);
 - надгробок Могильницького Володимира – відомого громадського діяча (поле №50);
 - надгробок Щирбової Олени (+1915, поле №79);
 - надгробок Боднарівича Осипа – українського журналіста і громадського діяча (поле №5);
 - надгробок Сітницького Миколи – старшини УГА, директора

- жіночої гімназії в Перемишлі (поле №50);
- надгробок Гузара Романа – сотника УГА (поле №73, роботи в процесі);
 - надгробок о.Гузара Євгена – професора учительської семінарії (поле №73, роботи в процесі);
 - надгробок Білинського Методія – управителя школи в Трускавці (поле №13);
 - надгробок Левицького Петра – ц.к. професора ІІ гімназії у Львові (поле №58);
 - надгробок Рубчака Івана – оперного співака та драматичного актора (поле №4);
 - надгробок Федака Йосифа (поле №52);
 - надгробок Крохмалю Михайла (поле №13).
- **ремонт каплиці родини Кісельків** - власників пивоварні та водолікувального закладу у Львові (поле №2, за кошти ЛКП «Музей «Личаківський цвинтар»» та ПАТ «Карлсберг Україна»);
 - **ремонт та реставрація в рамках співпраці з громадськими організаціями та професійними товариствами України, навчальними закладами, підприємствами, національними товариствами:**
 - ремонт надгробка Івана Левинського - відомого українського архітектора, педагога, громадського діяча. Благоустрій та облаштування сходів біля поховання (поле №73, спільно з креативною фірмою «Вікторія» і ПП «ОБЕРІГ ГРУП», роботи в процесі);
 - реставрація гробниці родини Вчелак, в якій похований Йозеф Вчелак – підприємець, співвласник фабрики столярки «Bracia Wczelak», активний член товариства «Ческа беседа» (поле №3, відреставровано з ініціативи товариства «Ческа беседа» у Львові);
 - реставрація надгробка Юзефа Шпільмана – доктора, професора Академії ветеринарної медицини, викладача фізіології тварин (поле №56, відреставровано з ініціативи Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького);
 - встановлення таблиці на гробниці, в якій похований Станіслав Круліковські – ветеринар, професор і ректор Академії ветеринарної медицини у Львові (поле №1, таблицю встановлено з ініціативи Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького)
 - реставрація надгробка Мазоха Францішка – хірурга, професора і ректора Львівського університету (поле №10, за кошти спонсорів)
 - **заощення алеї базальтовою бруківкою:**
 - алея в старій частині цвинтаря між полями №№6 і 7;
 - головна алея від могили Маркіяна Шашкевича до могили Івана

- Франка (між полем №3, №4 і №5);
- алея між полями №№59 і 60 та впорядкування роздоріжжя між полями №№59, 60 і 60а (за кошти спонсорів).
 - алея між полями №№13 і 22.
 - **впорядкування та благоустрій Поля Почесних поховань №76 (сектор, де поховані учасники АТО):**
 - розпланування ППП №76 на сектори;
 - впорядкування алей між секторами ППП №76;
 - облаштування трав'яних газонів на ППП №76;
 - облаштування автоматизованої централізованої системи поливу газонів на ППП №76;
 - облаштування постаменту на ППП №76.
 - благоустрій території біля пам'ятника Пластунам та біля могили фотографа, учасника АТО Віктора Гурняка (поле №83)
 - облаштування підходу натуральною базальтовою бруківкою до родинної каплиці Кісельків (поле №2).
 - облаштування пішохідної алеї між похованням Ігоря Білозіра та каплицею родини Кісельків (поле №2).
 - облаштування гранітних постаментів на Полі Почесних поховань №67.
 - зрізка аварійно-небезпечних дерев, кущів та самосіву;
 - підняття та вирівнювання пам'ятників, які перебували в аварійному стані - 150 пам'ятників.

Коштом ЛКП «Музей «Личаківський цвинтар» виконано ремонтно-реставраційних робіт на суму 500 тис. грн.

- У 2016 році науковим відділом музею здійснено наступні роботи:
- інвентаризація території, доповнення картотеки наукового відділу музею на 2 тис. позицій (картотека наукового відділу налічує 59 тис. карток);
- видання нової карти-схеми музею «Личаківський цвинтар»;
- роботи над створенням електронної бази поховань Личаківського цвинтаря з II п. XIX ст. по 1993 р. на основі опрацювання архівних книг реєстрації поховань Личаківського цвинтаря;
- доповнення інформаційно-ілюстративним матеріалом сайту музею;
- опрацювання архівних книг реєстрації поховань Личаківського цвинтаря періоду Другої Світової війни (до 1943 р.);
- інвентаризація території Личаківського цвинтаря в рамках спільного українсько-польського проекту (за участі НУ «Львівська Політехніка»).

Начальник управління

Л. Онищенко-Швець